idA
in dit Amsterdam
maandblad van de Verenigde Doopsgezinde Gemeente Amsterdam
jaargang 55
februari 2016
2

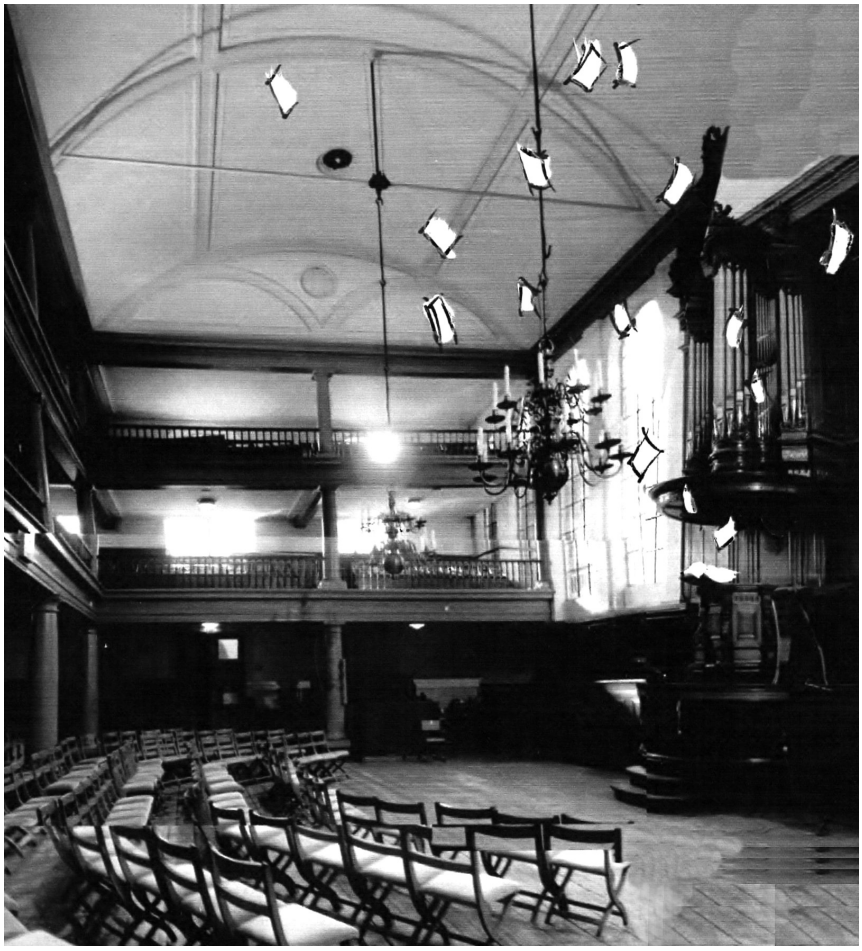

THEMA: DROMEN

Een persoonlijke reactie op het boek 'Geduld met God van Tomas Halik – 3
Doede Nauta gaf hoogleraarschap op in ruil voor onverzettelijke geweldloosheid – 4
Column – 5
Een bezoek aan de Weierhof – 6
Uit de kerkenraad – 7
Gemeente in beweging – 8
Lied van de maand – 10
Agenda – 11
Kerkdiensten, Collectebestemmingen – 12

Collage van de Kerkzaal met het kunstwerk 'Flight'.

Dromen in de Singelkerk

Door Henk Leegte

Ik houd heel veel van de Singelkerk, en van de Gemeente wier huis het is. Ik ben zelf ook deel van die Gemeente, en zo is de Singelkerk ook mijn huis. Als je binnenkomt alleen al, als je door die vriendelijke groene deur naar binnen gaat, en door de piepende klapdeuren de lange gang in loopt loop je een andere wereld in.

Marmer op de vloer, wat iets koels geeft, maar het doet je ook beseffen dat je niet zomaar ergens bent. Hij is echt enorm lang, die gang. Je kunt bijna kijken tot aan de Herengracht. En dan halverwege rechts die binnenplaatsachtige, hoge lichte ruimte waar door de week de Avondmaalstafel staat, de vitrinekast met onduidelijke Doopsgezinde parafernalia als lakstempels en wat oude foto's. Links het prikbord met nieuws en belangrijkheden uit de stad, de doopsgezinde wereld en de wijde wereld. Je kijkt vervolgens naar rechts, naar de Westhill, nu de kosterij en dan linksaf de kruisgang in naar de kerkzaal, door de grote deuren. Voor de trap naar rechts. Hoewel ik er al vijftien jaar bijna dagelijks kom, kan het me nog steeds overvallen, de schoonheid van die zaal. De houten vloer, ineens is het hoog en een stuk donkerder dan in de kruisgang. Je ziet de galerijen, en ruikt de typische Singelkerkgeur van oud hout met een vleugje boenwas. Je oog wordt naar rechts omhoog getrokken naar het orgel, altijd weer, met het kunstwerk dat er sinds een paar jaar voor hangt: de gefixeerde beweging van de verstilde, eens bewegende vellen papier, die ofwel vanuit de ruimte naar het centrum, het boek op de kansel toevliegen, of er uit opstijgen. Het is al naargelang de stemming van de

> "Het kan me nog steeds overvallen, de schoonheid van die zaal. De houten vloer, ineens is het hoog en een stuk donkerder dan in de kruisgang."

toeschouwer welke kant die vellen papier opvliegen. De ene keer voelt de kerkzaal overweldigend groot en hoog aan. Dan voel ik mezelf klein en prettig klein in de ruimte. En als je buitenlangs de trap opklimt en op de galerij gaat zitten heb je het helemaal, dat de ruimte ineens enorm groot wordt. Maar een volgende keer voelt de kerkzaal als je er in gaat ineens klein aan, althans best wel klein, als een uit de hand gelopen kamer van een huis. Wel een sober huis, dat wel. De eenvoud van de inrichting doet je een beetje op jezelf terugvallen. En dat is soms fijn, en soms niet fijn. Op de momenten dat het niet fijn is, voelt het er wat streng, alsof je het allemaal helemaal zelf moet doen. Er is geen kruis te zien in die hele zaal, en toch is het ontegenzeggelijk een kerkzaal. Dat komt door het orgel en de kansel, daardoor kan het niet missen. De enige plaats ook waar er duidelijk

Lees verder op pagina 2

Vervolg van pagina 1

versiering is aangebracht in de zaal, zij het niet te gek, natuurlijk. Geometrische ornamenten staan er op het orgel, twee obelisken, en bovenop in het midden een brandend hart, versierd met een lauwerkrans, rustend op een bundel pijlen. Het gaat natuurlijk over liefde. Brandende, zichzelf gevende liefde die het wint van geweld. Verder zie je alleen bloemenranken op het orgel, en muziekinstrumenten in hout. En dan de stilte, die gedempte, vierhonderd jaar oude stilte. De tram hoor je, althans de trambel. Af en toe een vliegtuig of geluiden vanaf de gracht, maar altijd zijn de geluiden gedempt. De enige echt luide geluiden van buiten zijn die van de klokken van de Krijtberg, en o wat is dat mooi! Zeker als je alleen binnen bent, in de kerkzaal. Als ik er in mijn eentje ben komen er dan heel vaak gezichten langs in mijn herinnering, van gemeenteleden die er niet meer zijn: Nine Treffers, Wim Gerringa, Cock Veen, Nel Oosterbaan, Henk Lever, Wolter Heikens en vele, vele, vele anderen. Veel teveel om op te noemen. Ik zie ze dan rustig zitten op de stoelen, en het moet dan niet té lang duren, anders worden het er teveel en wordt het me te druk. Omdat ik aan allen, als was het tenminste maar voor even, wil denken.

Maar ik realiseer me ook, denkend aan de toekomst, dat waar we de laatste jaren samen ook écht ergens beter in zijn geworden. En dat is het in zijn van een hartelijke kerk. Een hartelijke Gemeente. Op zondagmorgen word je bij binnenkomst begroet, en voorafgaande aan de dienst bij een kop koffie begroeten mensen elkaar ook, en gaan rustig met elkaar in gesprek. Van mensen die laatst voor het eerst kwamen hoorde ik dat ook zij bij het gesprek betrokken werden, maar helemaal niet opdringerig. Op een natuurlijk-vanzelfsprekende wijze voelden ze zich welkom. En vooral van bezoekers tijdens de diensten rond de 'preek van de leek' hoorde ik het een aantal keer, van die hartelijke, niet-opdringerige sfeer die maakt dat je je welkom voelt en gezien. En ook na afloop van de dienst, bij de koffie in de kerkzaal vertellen mensen je soms hoe ze op een prettige manier werden aangesproken, welkom geheten, en ze zich gezien voelden. Ja, ik hou van de Singelkerk, heel veel. En soms, als we met velen zijn, kan het me treffen hoe we het als Gemeente goed hebben met elkaar, de laatste jaren. In het verleden waren er nog wel eens conflicten hier en daar, maar dat is eigenlijk helemaal voorbij. In de kerkenraad wordt er natuurlijk wel eens verschillend gedacht, maar is de omgang harmonieus. En dat geldt ook voor het predikantenteam, en de kosterij en het secretariaat, en hoe iedereen dan weer met elkaar omgaat. Alsof we soms onszelf wat kunnen relativeren ten opzichte van het geheel. En dat is denk ik best bijzonder, in een tijd die in zijn algemeenheid steeds maar meer en meer op het individu en het zelf gericht lijkt. Het valt me dan ook soms ineens op hoe verschillend de aanwezigen in de Singelkerk eigenlijk zijn. En ik realiseer me dat de kerk één van de heel weinige plaatsen is waar je zóveel verschillende mensen bij elkaar kunt treffen: verschillend van achtergrond, leeftijd, opleiding, politieke voorkeur, interesse, noem maar op. Anders dan op andere plaatsen waar mensen samenkomen. En voor die Gemeente waar ik zoveel van houd op die plaats die me zo lief is, heb ik eigenlijk maar één droom: dat meer mensen er hun weg naartoe zullen blijven weten te vinden en het er goed hebben samen. Dat zal nooit snel gaan, want het kost tijd om elkaar te leren kennen en je er vertrouwd te voelen, kind aan huis. Maar dat geeft niet, het gaat denk ik niet anders, wil het tenminste blijvend zijn. Ik blijf er mijn grootste best voor doen, en blijft u mee doen?

> "De kerk is één van de weinige plaatsen waar je zóveel verschillende mensen bij elkaar kunt treffen: verschillend van achtergrond, leeftijd, opleiding, politieke voorkeur, interesse, noem maar op."

De Tsjechische priester Tomas Halik (1948) heeft de eerste veertig jaar van zijn leven doorgebracht achter het IJzeren Gordijn. Hij weet wat het is om atheïstisch te leven. Hij bekeerde zich in de communistische tijd tot het christendom en werd theoloog-priester, filosoof en psycholoog. Het boek 'Geduld met God' leest als een roman. Het is compassie met de zoekende, twijfelende, misschien wel agnostische mens.

Mij is de indringende vraag gesteld *"waarom heeft dit boek jou zo verrijkt?"*. Dit lijkt eenvoudiger dan het is. Het gaat namelijk over God en over mezelf in relatie tot dit boek. God is al helemaal niet te doorgronden en jezelf echt door hebben is ook niet eenvoudig. Gelukkig is er toch een brug en dat is het boek "Geduld met God". Eigenlijk ben ik ook zo'n Zacheüs in een gesecularis-eerde wereld van geloven en niet-geloven, van twijfel en verwarring.

Al heel vroeg in mijn leven was God de volstrekt Andere. De Bijbel spreekt weliswaar over dat wij naar zijn beeld zijn geschapen, maar toch…ik kon me geen beeld van God maken. Een mystieke ervaring op jonge leeftijd, waarin ik op zoek ging naar de zin en het bestaan van mezelf, heeft de grens bepaald tussen God en mijzelf. Op een bepaald moment kon ik niet verder op de mystieke weg. Vanaf dat moment voelde ik de grens tussen God als

"Breng geduld voor God op, want
zo kan zijn liefde binnen stromen.
Geen krampachtig zoeken meer."

Een persoonlijke reactie op het boek 'Geduld met God' van Tomas Halik

Door Helene Nauta-van Gelder

mysterie en mijzelf (tegelijk naar zijn evenbeeld geschapen). Volgens Halik is dit de paradox, waarmee we te dealen hebben.

Door het volstrekt serieus nemen van deze grens, kon ik me soms zo verlaten voelen wanneer ik mensen oprecht hoorde getuigen van een persoonlijke God, alsof zij bij Hem op visite kwamen. Ik kwam nooit verder dan de ondoordringbare, verborgen God. In een woord teruggebracht: *'Het mysterie'*. Een voelbaar vergezicht.

Het was dan ook al op pag. 23 en 24 dat Halik mij een hand toestak met de woorden: "Laten we het blijven herhalen: in het geloof gaat het niet om problemen, maar om een mysterie. Dus moeten we nooit de weg van het zoeken en vragen verlaten. […]". Voorbij de dogmatische zekerheden komt er ruimte voor vragen van gelovigen en niet gelovigen. Halik maakt de ruimte in mijn ogen nog ruimer met zijn woorden: "geloof en atheïsme zijn twee perspectieven [op het thema] *God is mysterie*". Dit is het samen op weg van gelovigen en niet-gelovigen naar de wereld van oneindig veel vragen. God is niet alleen het eigendom van gelovigen maar ook van de verborgen zielen van anderen (ongelovigen, zoekenden).

Prachtig dit inclusief nemen van geloof en atheïsme. Juist het elkaar bevragen geeft het mysterie meer kleur en de volgende stap naar meer begrip.

Anders gezegd: het is schakelen met anderen op een spiritueel niveau. Ook al houdt die ander het puur bij zijn of haar verstand, dan nog is het een ontmoeting op spiritueel niveau. Er kan zomaar iets gebeuren.

Halik stelt ook de moeilijke terugkerende vraag aan de orde: "hoe is het kwaad en lijden te verzoenen met het geloof in een goede en almachtige God?" Een vraag die generaties hebben beziggehouden. En dan komt het ongelooflijke, troostende woord, opnieuw als een mysterie: God is ín het geduld van het geloof. Het is geen pasklaar antwoord en zeker geen bewijsbare kennis. Het is louter 'hopen op' door te blijven zoeken en elkaar vragen te stellen.

Door zijn ervaring van kerk en geloof in een communistische staat toont Halik een weg, die ook mij en ons kan aanspreken in een geseculariseerde samenleving. Niet wachten op de ander, maar moedig de ander opzoeken en met hen in gesprek gaan. Dit is de moed om voorbij de angst voor het andere, voorbij de verstening door terreurdreiging te handelen vanuit de *dwaze logica der liefde*.

De volgende woorden van Halik "Tijd om stenen te verzamelen" gaan in op deze dwaze liefde "Het is tijd om elkaar nabij te zijn". Want de tijd kan alles doen verstenen: bijvoorbeeld versteende frustraties, vijandigheid en angsten. En die kunnen door de dwaze liefde voor de ander, de vreemdeling, de vluchteling opgeruimd worden. Want wat ons ook van elkaar scheidt, wij mensen blijven door ons mens-zijn met elkaar verbonden in een wereld van verscheidenheid en mondiale problemen. Wat een mooi beeld, die verstening. Laat ons hart dat zoekende is naar het mysterie niet verstenen, want waar vinden we dan nog de liefde?

Ten slotte wil ik eindigen met de woorden, die mij ontspanning brachten: Breng geduld voor God op, want zo kan zijn liefde binnen stromen. Geen krampachtig zoeken meer. Wie weet gebeurt er dan wat en word ik uit mijn schuilboom gehaald. Voor mij is geduld de verbindende en ontspannen relatie tussen het mysterie God en de mens. In de woorden van Halik: "Wachten op God behoort tot het hart van het geloof".

Thomás Halík, Geduld met God, Twijfel als brug tussen geloven en niet-geloven. Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, 2014. Oorspronkelijke uitgave 2007.

Doede Nauta gaf hoogleraarschap op in ruil voor onverzettelijke geweldloosheid’

Door Dirk Visser

BAARN – “Als gereformeerde ben je niet vanzelfsprekend pacifistisch, maar het is ook niet in strijd met elkaar”, zegt Doede Nauta (81), lid van onze Gemeente, maar van goed gereformeerde afkomst. Zijn vader was hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht aan de VU. “Maar er is een wereld van verschil tussen het gereformeerde denken en dat van doopsgezinden. Mijn vrouw Heleen (Nauta-van Gelder) en ik zijn niet voor niets lid van een PKN-Gemeente en van de Doopsgezinde Gemeente.

Het boeit ons beiden. In de eerste plaats het echte vredesgeloof bij de doopsgezinden. Bij gereformeerden was vrede meer een zaak van God en hiernamaals. In de tweede plaats het consequente protestantisme, namelijk zo ver mogelijk weg van hiërarchie en ambten. Het is goed wanneer christelijke kerken een bijna verdwijnende minderheidspositie innemen ten opzichte van de bestaande machtsstructuren: wij zijn 'het zout der aarde'. Dat moet kunnen werken. Daarin zijn doopsgezinden heel goed”, aldus Nauta.

“Ik was een gereformeerde en had tezelfdertijd vredesopvattingen. Dat was eerst nog ongereflecteerd. Toen ik me dat bewust werd, begreep ik dat ik ook de consequenties moest nemen. In die tijd was ik hoogleraar Logica aan de Erasmusuniversiteit in Rotterdam. Het was de tijd van de grote vredesdemonstraties, eerst in Amsterdam (1981) en twee jaar later in Den Haag. Ik betrapte mezelf erop dat ik als hoogleraar formules op het bord schreef terwijl de wereld in brand stond.

De bewustwording werd gevoed vanuit twee bronnen. De eerste was de Zwitserse theoloog Leonhard Ragaz, voorman van het Religieus Socialisme. De ideeën in zijn *Pädagogische Revolution* spraken mij erg aan. Revolutie hield voor hem geweldloze omwenteling in. Hij was geïnspireerd door Marx, maar was geen communist. Dat was mijn theologische bewustwording.

Mijn maatschappelijke bewustwording ging terug op Kees Boeke, de tweede bron. Een leerling van hem, Gerard Endenburg, werkte de maatschappelijke gedachten van Boeke over sociocratie uit. Dat is een open methode voor besluitvorming en medezeggenschap, aan te passen aan de gewenste situatie. Die ideeën spraken mij erg aan. Dat waren mijn inhoudelijke bronnen. Daarvan werd ik me heel erg bewust bij mijn overgang naar Enschede.”

In 1984 gaf Nauta zijn hoogleraarschap op om wetenschappelijk hoofdmedewerker vredesfilosofie aan de Universiteit Twente te worden.
“De hoogleraar filosofie in Enschede, Errit van der Velde, was net als ik een promovendus van C.P. van Peursen. Van der Velde vertelde mij dat de universiteit in Twente bezig was een filosofieprogramma op te zetten, en wel op de leest van de vredesfilosofie. In die tijd dacht ik erover na om mee te werken aan een studiecentrum van de vredesbeweging. De combinatie van ideeën over geweldloosheid en een interdisciplinaire aanpak sprak me aan.

Ik heb van harte gekozen voor deze baan in Enschede. Mijn moeder en mijn promotor vonden het maar niks, een hoogleraarschap opgeven. Maar ik vond de baan die ik wilde. Ik kon me wijden aan nadenken over radicale geweldloosheid. Er kwamen nieuwe bronnen bij: Gandhi, Tolstoj en de door Kant gevormde pragmatist Peirce. Zij hebben me heel erg geïnspireerd.

In Enschede voerde ik een meersporenbeleid, met een praktijkgerichte kant. We vormden een eigen vredesgroepje dat zich vooral met geweldloze aspecten bezighield. Onze kreet was 'onverzettelijke geweldloosheid'.
Er is een spanning tussen consequente geweldloosheid en de verantwoordelijkheid nemen om gewelddadig op te treden om zo kwaad te voorkomen. Bonhoeffer heeft me geleerd dat je dit laatste soms moet doen zonder het goed te praten.

Ik gaf colleges en praktijktrainingen. Die hielden in dat je, als de politie ingreep bij een demonstratie, jij je

> “Mijn droom voor de wereld: Geleidelijke sociocratisering, een zelfreinigend mechanisme waarin geweld overgaat in geweldloosheid.”

heel ontspannen moest houden en je gewoon laten wegslepen. Daarnaast gaf ik filosofiecolleges voor het zogenaamde toeleveringsonderwijs aan studenten van andere faculteiten die 13 procent van de stof buiten de technische faculteiten moesten doen. Bij die colleges speelde Tolstoj een belangrijke rol. In het nawoord van Oorlog en Vrede ontvouwt hij een interessante visie over geweldloosheid en een soort natuurlijke sociocratische praktijk bij gemeenschappen onder behoeftige omstandigheden.

Gandhi, Bonhoeffer, Wittgenstein, Martin Luther King – zij waren allemaal beïnvloed door de publicaties van Tolstoj over geweldloosheid. In eigen land had de Russisch-Orthodoxe Kerk de boeken van Tolstoj in de ban gedaan. De boeken, die in Rusland verboden waren, werden in Engeland gedrukt. Een van zijn centrale teksten was het woord van Jezus: Weerstaat de boze niet. Voor de Russische kerk waren kerk en staat één. Een staat kan niet zonder geweld; Tolstoj was volgens de kerk een godloochenaar.

Ragaz was een vredestheoloog die hoogleraar praktische theologie in Zürich was. Voor hem was het Koninkrijk der hemelen niet iets achter de wolken, maar iets van hier en nu. Hij was heel filosofisch en tegelijkertijd heel praktisch. Dat was een bijzondere combinatie, want een filosoof is meestal niet praktisch en praktische mensen zijn meestal niet filosofisch.

De continuïteit van mijn werkzaamheden zit in de preoccupatie met sociocratie. Mijn toekomstdroom voor de wereld is zoiets als geleidelijke sociocratisering, een zelfreinigend mechanisme waarin geweld overgaat in geweldloosheid. Liever dan over sociocratie spreek ik over sociocratiseren. Dat is een langlopend proces. In twaalf landen zijn er sociocratische instituten – in Nederland in Rotterdam – waar mensen getraind worden om in organisaties sociocratie in te voeren, zoals in scholen, niet-gouvernementele organisaties en bedrijven. Sociocratie gaat naar de toekomst.

Zaaier en de digitale distels

Door Bart Admiraal

Het leven wordt vooruit geleefd maar achterwaarts begrepen. In de alledaagse dynamiek is straks alweer toen zonder in het Nu te zijn opgevallen. Voor bevatten is geen tijd. Efficiënte oplossing gevonden: de interessante artikelen uit de krant knippen om morgen te lezen, maar ja, morgen is alweer gisteren op het moment dat volgende week al lijkt aangebroken. En dan maar hopen dat wat van belang is blijft hangen in attitude. Snel lezen en half luisteren in combinatie met te krappe schoenen en het korte lontje en de verkeerde perceptie is geboren. Als toen straks wordt en we ons geen nu meer kunnen gunnen dan maar de vlucht in moderne Mindfoolness. Aandacht voor ademhaling en focus. Zelfisolatie. Desondanks wordt de Overdenking verdrongen als de taal niet wordt verstaan of verstikt door todo lijstjes en huishoudelijke zaken. Mindfoolness, het lezen van de Bijbel met een leraar is een al wat langjariger verademing. Hij helpt stilstaan bij wat geschreven is, in plaats van vrij zwammend secu-leren.

We stoppen de digitale doppen in de oren en vegen met gekromde smartphone-nekken wat neuroot over verstoorschermpjes. Onlangs de gelijkenis van de Zaaier, kleurrijk en in warme zonneschijn. De twee luisterschelpen draaiden richting van de mooi getimede taalstem en de gesloten ogen zagen het zaad dat stuiterde op de weg, nutteloos rollend over de rotsen en vermorst onder onze besognes van alledag in plaats van te wortelen in vruchtbare cardiocerebrale potgrond om honderdvoudig op te bloeien. Heerlijke tekst in de juiste frequentie, het verhaal bleef hangen met een dagenlange afdronk. Oren als een zeefje met gaatjes afgestemd op de juiste korrels. Maar wat ermee te doen? Wat is de zin? Managementgoeroe Ben Tiggelaar in Trouw: " zijn zingeving bestaat eruit dat hij gelooft op aarde te zijn om anderen tot bloei te brengen". Zo begreep hij wellicht de Zaaier. "Want als er niks is boven de mens is zijn we de meest betreurenswaardige soort van het heelal."

Woorden die als zaad in vruchtbare aarde vallen en van ons zelf zaaiers maken. Doppen uit de oren. Wie oren heeft om te horen moet goed luisteren! Om zo onszelf en anderen tot bloei te brengen? Het zaad op de weg zijn zij die geluisterd en het begrepen hebben, maar de digitale duivel graait het woord weg om te voorkomen dat ze worden gered door te geloven.

Met dank aan Lucas 8, het schot van de Roos.

Een impressie

Een bezoek aan de Weierhof

Door Thijs van Hoogstraten

Wie in de buurtschap Weierhof in de Duitse Pfaltz stuit op het bescheiden gebouw van de "Mennonitische Forschungsstelle" realiseert zich niet meteen dat daar een uniek instituut schuilgaat. De Forschungsstelle dateert van 1996 toen een aantal archieven en bibliotheken van Duitse herkomst, werd samengebracht door de Duitse Mennonitische Geschichts Verein, ten dienste van wetenschappelijk en historisch onderzoek.

Begin januari brengen Mieke Krebber en ik er een paar dagen door, voor onze naspeuringen naar de Mennonieten in Lemberg tussen 1780 en 1940, toen Oostenrijks Galicie, nu Oekraine (nu Lviv). Eerder schreven wij daarover al in de idA[1].

Deze keer hopen we met name kerkarchieven te vinden uit die streek en uit die tijd. Met name hopen we iets te vinden omtrent de banden die er in de 19e eeuw mogelijk met Amsterdam zijn geweest. En omtrent de gebeurtenissen die eind 1939 hebben geleid tot het einde van deze (nog altijd Duitssprekende) gemeenschap, toen circa 500 zielen groot, terug naar Duitsland, zogenaamd "heim ins Reich".

Ter plaatse, in Weierhof, worden we voortvarend ontvangen door de initiatiefnemer en beheerder Gary Waltner en door de jonge en bevlogen dr. Astrid von Schlachta . Er is voor ons al het nodige klaargelegd. Allereerst zijn dat de "Matrikelbücher", trouw-geboorte en doopboeken uit Lemberg.

Maar ook drie dozen waarin we protokollen aantreffen, notulen van de kerkenraad uit de eerste helft van de 20e eeuw. In die tijd hadden de Mennonieten in Lemberg zich ontwikkeld van een kolonistengemeente naar een volwaardige stadsgemeente met eigen gebouw, een eigen school en internaat, gestudeerde predikant, gemeenteblad, jongelingsverening.

Met de ander Lembergers leefde men vanaf 1920 onder Pools bewind, maar dat was nog in de luwte; een paar honderd kilometer verderop, in de Sovjetunie was hongersnood en vluchtten de Duitssprekende Mennonieten er in grote getale. Maar op 9 juli 1939, de laatste notulen die we vinden, maakte de kerkenraad van Lemberg zich uitsluitend druk over zaken als de schutting van de buren en het inbinden van versleten liedbundels

Aan het schijnbaar gemoedelijk leven van de doopsgezinden in Lemberg kwam in een klap een totaal eind met de verovering door de Sovjets eind 1939; onder "bescherming" van het Duitse leger volgde hun Umsiedlung naar Polen, vrijwel niemand bleef achter. Echte Duitsers waren ze niet; na een miserabele oorlogstijd in diverse doorgangskampen zijn de meesten onder de hoede van het MCC – na de oorlog - geëmigreerd naar Uruguay, Paraguay en Canada.

Over deze periode valt in de archieven van de Weierhof veel te vinden, reis-berichten, brieven, circulaires, fotos.

Met name in de eerste maanden van 1940 maakt de leiding van de Lemberger gemeente zich nog sterk voor het behoud van de gemeenschap als geheel, door vestiging ergens in het veroverde Polen. Soms wordt vertrouwen in de Führer uitgesproken. De meesten komen, lijkt het, terecht in kamp Backnang, bij Stuttgart. Men zoekt ook wel aansluiting bij de lokale gemeente. In Duitsland zelf hebben de Mennonieten hun principes van weerloosheid al ondergeschikt gemaakt aan het staatsbelang.

Op zich is het al een wonder dat deze stukken deze reis hebben afgelegd. Vanuit Lemberg zijn de kerkelijke archieven veelal met de diplomatieke post nog door de linies heen naar Berlijn gekomen, en vervolgens via Krefeld naar de Weierhof. Maar wat blijft intrigeren is hoe een bloeiende doopsgezinde gemeente zo in éénmaal van haar bestaan werd beroofd, vermalen in de grote gebeurtenissen van de tijd. Anderen hebben dit lot ook ondergaan, met nog veel dramatischer afloop. Voor ons is er het besef dat er veel meer is om uit te zoeken. Maar ook denk je: hoe zou het ons vergaan, hoe zouden wij zijn onder zulke omstandigheden?

1 "Amsterdammers op onderzoek", idA juli 2015.

Uit de kerkenraad

Uit de kerkenraad

In de afgelopen weken hebben de voortgangs-gesprekken plaatsgevonden met predikanten, jeugdwerkers en ambtelijk secretaris. In de kerkenraad werd vermeld dat in alle gesprekken opviel hoe iedereen met veel plezier en toewijding werkzaam is voor Doopsgezind Amsterdam.

Besloten is dat Joke Rooseboom komend jaar vier uur extra gaat werken per week. Zij gaat deze uren inzetten voor extra taken op het gebied van PR en Social media. Zij gaat hiervoor dit voorjaar ook een opleiding volgen.

In de kerkenraadsvergadering is teruggekeken naar de kerstperiode. We hebben geconstateerd dat alle kerstactiviteiten en -diensten goed bezocht zijn. Daarnaast werd genoemd de goede sfeer, het prachtige kerstspel, de mooie muziek. We kijken terug op een mooie kerstperiode!

In de kerkenraad is het preekrooster van 2017 vastgesteld. Veel diensten in de Singelkerk en op het Meerpad worden door onze eigen predikanten ingevuld. Voor het Menno Simonshuis vragen we naast onze eigen predikant diverse gastpredikanten. Besloten is om de dienst op nieuwjaarsdag te laten vervallen.

Zondagse Singelkerkbloemen

De bloemen, die tijdens de dienst in de Singelkerk staan, worden na de dienst gebracht bij leden die een moeilijke tijd door moeten maken, ziek zijn of iets te vieren hebben. Wilt u de namen door geven aan: Martina Simons t (020) 662 19 34, of Ineke Bremer t (020) 615 26 22.

In het ziekenhuis opgenomen

Onze gemeente wil graag meeleven. Wilt u van uzelf, familie, vrienden en VDGA-leden ons een opname laten weten? Eén van onderstaande contactleden zal de opgave dan doorgeven aan de desbetreffende bezoekster. Martina Simons (tevens organisatie) t (020) 662 19 34 en Ineke Bremer t (020) 615 26 22.

Verhuisbericht

Zusters en broeders ik dank u allen voor het prachtige bouquet die ik gelukkig een aantal weken voor mijn verhuizing mocht ontvangen. Van Marcel ontving ik toen ook nog het lepeltje met de zon en het lam en een waxinelicht-houdertje zodat ik nog dagelijks aan jullie denk. Ook wil ik bedanken voor de jarenlange samenwerking die ik met velen van jullie mocht hebben.

Met zusterlijke groet, Cocky de Graaf, Jean François van Royenweg 43, 2597 NV Den Haag, tel. 070-3260181.

Opbrengst collecten in euro's

	2015 (kwartaal 1+2+3+4)		2014 (kwartaal 1+2+3+4)	
	Gemeente	*Projecten*	*Gemeente*	*Projecten*
– Singelkerk	6.085,96	7.393,38	6.695,18	6.726,69
Menno Simonshuis	581,76	778,10	698,15	798,95
Noord Meerpad	1.121,23	1.480,30	1.073,62	1.022,52
Totaal	**7.788,95**	**9.651,78**	**8.466,95**	**8.548,16**
– Eigen gemeente + projecten		17.440,73		17.015,11

Opbrengsten collecten t.b.v. projecten 4e kwartaal 2015

– ADS, projecten. Gemeenteopbouw	179,78
– ADS Mennonite Central Committee	118,40
– ADS. Werkverband Geweldloos Samenleven	260,65
– ADS DG Broederschappen Indonesië	85,16
– Voedselbank Amsterdam	406,45
– Jeannette Noël Huis Amsterdam	441,51
– Stoelenproject Amsterdam	671,68
– Jongerencultuurfonds	216,65
– Broederschapscoll. Doopsgz. Zending A'dam	171,35
– Paraquay t.b.v. Hospital Mennonita KM 81	90,25
– Stichting Kruispost Amsterdam	180,09
– Fonds Bijzondere Noden Amsterdam	214,60
– St. Vluchtelingen Werk Ned. coll. 29/11	127,70
Totaal	**3.164,27**

Mennomaal

9 februari 2016. Iedereen welkom op het Mennomaal! Singelkerk, Singel 452, 1017 AW, tel. 020-6234588
Ontvangst met drankje vanaf 17.30 uur
Begin maaltijd: 18.00 uur
Tussen het hoofdgerecht en het toetje:
Picasso: Guernica en Vredesduif
Van tevoren opgeven is *niet nodig. Behalve als je vegetariër bent of een dieet hebt!*
Kosten: 5 euro per maaltijd.

Nieuwe Zon'shofgroep

We starten een nieuwe groep op het Zonshof; elke tweede woensdag van de maand (te beginnen op **13 januari**) om 20.00 uur in de Gemeenschappelijke Ruimte van het Zonshof.
Leiding: Joke van der Heide en Henk Leegte.
De oude Zon'shofgroep wordt een 20+ groep. Die groep komt in het vervolg bijeen op het Rijpenhofje.

Muziek & Meer-pad

Op zondag **14 februari** is er op het Meerpad een Valentijns Muziek en Meer-pad met Irma Haverkamp op altviool en Eva Bollen op piano.
Aanvang 11.00 uur met in de pauze croissants met jam.
Iedereen van harte welkom.

Onderzoek naar maaltijden binnen de VDGA

Hallo, Ik ben Iris Speckmann! Sinds oktober 2014 doe ik vanuit het Doopsgezind Seminarium onderzoek naar verschillende soorten maaltijden.

In dit kader kijk ik ook naar hoe het Avondmaal wordt beleefd. Omdat mijn onderzoek zich in de eerste plaats richt op 'maaltijden in Amsterdam' brengt mij dit bij de Doopsgezinde Gemeente Amsterdam.

De komende tijd zal ik vaker te zien zijn in uw midden. Tijdens Avondmaal en ook tijdens die momenten dat er informeler wordt gegeten in de gemeente.

Naast het deelnemen aan het Avondmaal en aan de andere maaltijden in de gemeente, hoop ik een aantal van u te mogen interviewen. Mogelijk benader ik ook u binnenkort met de vraag of u bereid bent door mij geïnterviewd te worden.
Ik zoek daarbij niet alleen naar mensen voor wie deze maaltijden veel betekenen, maar ook naar mensen die daar juist niet zo veel mee hebben.

Wanneer u bij voorbaat al denkt dat u graag aan dit onderzoek meedoet, kunt u dat bij mij aangeven; daar ben ik dan mee geholpen!

Op mijn website vindt u meer informatie over mij en mijn onderzoek.
www.ductchmennonite.com
irisspeckmann@hotmail.com

Uit de E-flits:

'Geen blind vertrouwen in de oplossende werking van geweld.' Dat is de essentie van een kerstcolumn van voorzitter Dirk Gudde, die daarmee aansluit bij een brief van de doopsgezinden aan de regering om af te zien van nieuwe inzet van defensie. De regering beslist in januari over de inzet van bommenwerpers boven Syrië.

Het gaat er niet om, op een naïeve manier pacifistisch te zijn. Het gaat er wel om dat er nu "een blind vertrouwen [lijkt] te bestaan in de oplossende werking van geweld (…) het is een aantrekkelijke gedachte dat er één radicale definitieve oplossing voor ingewikkelde problemen zou zijn." Het is die eenzijdigheid waar Kerk en Vrede tegen ageert in zijn krachtige pleidooi "Werken aan rechtvaardige vrede"

Veel lidkerken van de Raad hebben een traditie in het pleiten voor vreedzame oplossingen. In de week voor Kerst kwam de Doopsgezinde geloofsgemeeschap met een behartenswaardige brief aan de regering. Een brief tegen oorlogstaal en tegen gewelddadige "oplossingen" voor conflicten. Dat geluid rijmt opvallend goed – hoe oecumenisch zijn we al – met het Jaar van Barmhartigheid dat Paus Franciscus heeft uitgeroepen.

http://www.raadvankerken.nl
zie onder publicaties.

Fryske tsjerketsjinst yn Amsterdam-Noard

Op snein **14 febrewaris 2016** is om 16.00 oere in Fryske tsjerketsjinst yn'e Betheltsjerke, Plejadenplein 44, 1033 VL Amsterdam.

It tema is: It jier van Grutte Pier. Foargonger is ds Trinus H.Hibma
Kantor-oargeliste is frou Marja van der Ploeg – Hofstra mei stipe fan de Bethelkantorij. Nei de tiid kofje / tee mei koeke.
Jo binne tige wolkom! ynformaasje: T.H.Hibma
Alhambralaan 14, 1064 NW Amsterdam, 020-631.46.44 / 06-24.98.11.44
hibmveen@xs4all.nl, Sjoch: www.bethelkerkamsterdam.nl

Wakes op Schiphol

In de 40-dagentijd zijn er weer elke week wakes bij het Justiëel Centrum op Schiphol.

Want Ik was vreemdeling en jullie hebben Me opgevangen.

SCHIPHOLWAKES 2016

10 februari: Aswoensdag: Religieuzen & Catholic Worker 14 februari: Dominicuskerk & Keizersgrachtkerk & Studentenekklesia (A'dam) 21 februari: Via Nova & Stroom & PopUpKerk 28 februari: Evangelische Broedergemeente & Doopsgezinden & Lutheranen 6 maart: Kerken uit Amsterdam-Oost 13 maart: Stem in de Stad (Haarlem) & kerken uit de Haarlemmermeer 20 maart: Palmzondag: SPA020 & Navigators Amsterdam 25 maart: Goede Vrijdag: Franciscaanse Vredeswacht 27 maart: Pasen: Oecumenisch Vuur

Ik zat in de gevangenis en jullie kwamen naar Me toe.

De wakes zijn bij het JC Schiphol, Duizendbladweg 100, Badhoevedorp van 14.00 – 15:30 uur. Dit gevang is per openbaar vervoer bereikbaar. Er wordt ook gezamenlijk naartoe gereden met auto's. Vertrek om 13.30 uur vanaf NS Station Amsterdam-Zuid (naast restaurant Wagamama, Zuidplein 12). Kijk voor u komt eerst voor het laatste nieuws op www.schipholwakes.nl of bel 06 - 3029 5461.

Nico ter Linden. En dan nog dit – Over de lotgevallen van mijn geloof

Nico ter Linden was meer dan een halve eeuw predikant, zielzorger in ziekenhuizen en gevangenissen, voorganger op het platteland en in de Westerkerk te Amsterdam. Hij schreef meeslepend en ontroerend over zijn vele pastorale ontmoetingen. In zijn zesdelige bestseller Het verhaal gaat… hervertelde hij de bijbel. Voor kinderen deed hij dat nogmaals in het prachtige geïllustreerde *Moet je horen.*

Maar hoe staat het eigenlijk met zijn eigen verhaal? Hoe ontwikkelt zich een geloof in al die jaren, door al die ontmoetingen? Waar heeft hij afscheid van genomen, wat ging onderweg verloren en wat werd verworven? Werd zijn geloof wel eens aangevochten, werd hij ooit overmand door de gedachte dat de beelden die wij op het wolkendek projecteren een illusie zijn, dat het daar achter die wolken een lege boel is? Twijfel en ongeloof, zeker, Ter Linden kende het. Maar hij schrijft ook: 'Theologen die gedesillusioneerd hun geloof aan de wilgen hangen en daar in woord en geschrift verslag van doen, raken mij niet erg, ik zeg het maar eerlijk.' *En dan nog dit* is een zeer persoonlijk, aanstekelijk en waardevol boek, een kleinood voor wie nadenkt over de rol van het geloof in zijn leven.

Tijdens de boekpresentatie in de Singelkerk op 23 februari om 20.00 uur zal Ter Linden het eerste exemplaar van zijn boek overhandigen aan Henk Leegte, symbolisch voor de nieuwe generatie.

Het team

Essemie van Dunné
pastoraal werker in Noord; tevens jeugd- en opbouwwerk Noord
t 06 48 35 07 25
e.vandunne@vdga.nl

Joke van der Heide
jongerenwerk
t (020) 661 16 52
j.vanderheide@vdga.nl

Henk Leegte
predikant
t 06 45 62 62 70
h.leegte@vdga.nl

Ewoud Roos
predikant
t 06 48 88 35 97
e.roos@vgda.nl

Liliane van der Steur
jeugdwerker
t 06 13 97 54 44
l.vandersteur@vdga.nl

Lied van de maand

In idA januari kwam ik het idee voor het lied van de maand tegen. Gelijk kwamen er herinneringen boven. Ik denk aan "Soms groet een licht van vreugde, de christen als hij zingt". Ik leerde dat kennen uit de proefbundel *Tussentijds*. Het sprak me gelijk aan. Ik heb met de melodie ook het leerling certificaat gehaald bij het Gilde van bamboefluit bouwen en spelen van de Volksmuziekschool, destijds in de Nieuwe Kerkstraat. Dat moet ongeveer tweede helft zeventigerjaren geweest zijn. In de oude Doperse liedbundel kon ik het niet vinden. In het Liedboek der kerken is net nr. 448, in het Nieuwe Liedboek nr. 910.

Naar mijn beleven sluit dit lied aan bij mijn dooptekst: "Als God voor ons is, wie zal tegen ons zijn" (Rom. 8:31). Het onderweg mogen zijn met de Eeuwige, dwars door alles heen, met vallen en opstaan, ondanks pijn en verdriet, zingend en dansend onderweg met de niet in een naam te vatten God, die we aanduiden met Adonai, Shaddai en vele andere duidingen.
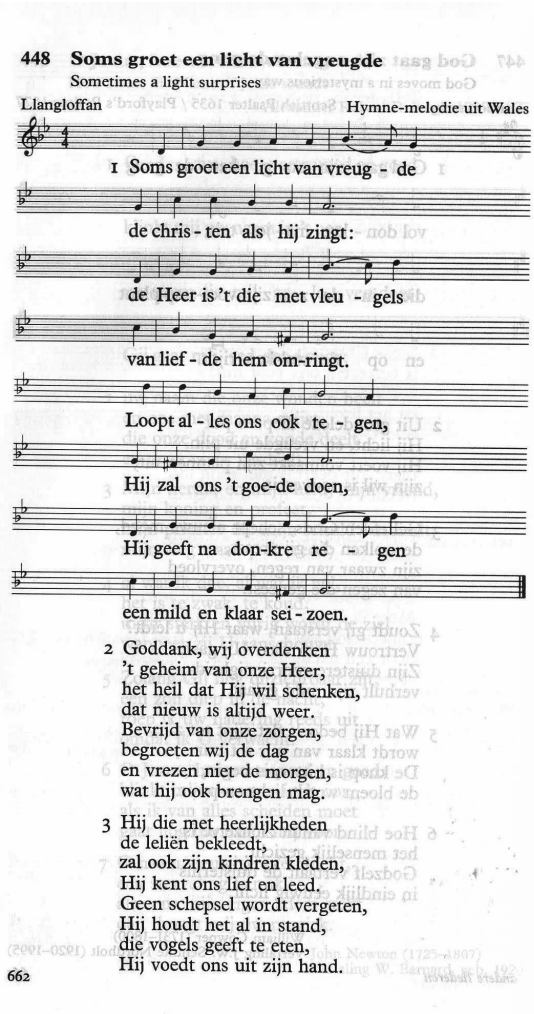
448 Soms groet een licht van vreugde
Sometimes a light surprises

Llangloffan — Hymne-melodie uit Wales

1 Soms groet een licht van vreug - de
de chris - ten als hij zingt:
de Heer is 't die met vleu - gels
van lief - de hem om-ringt.
Loopt al - les ons ook te - gen,
Hij zal ons 't goe-de doen,
Hij geeft na don-kre re - gen
een mild en klaar sei - zoen.

2 Goddank, wij overdenken
't geheim van onze Heer,
het heil dat Hij wil schenken,
dat nieuw is altijd weer.
Bevrijd van onze zorgen,
begroeten wij de dag
en vrezen niet de morgen,
wat hij ook brengen mag.

3 Hij die met heerlijkheden
de leliën bekleedt,
zal ook zijn kindren kleden,
Hij kent ons lief en leed.
Geen schepsel wordt vergeten,
Hij houdt het al in stand,
die vogels geeft te eten,
Hij voedt ons uit zijn hand.

662

4 Al zal geen wijnstok dragen,
geen vijgeboom zijn vrucht,
al ligt het veld te klagen
onder een lege lucht,
God doet zijn hand toch open,
zijn lof krijgt stem in mij.
Daar ik op Hem mag hopen,
ben ik alleen maar blij.

William Cowper (1731–1800)
Vertaling J.W. Schulte Nordholt (1920–1995)

449 God enkel licht
Du reines Licht

wijze: Jour du Seigneur — Cantiques pour le culte public 1803

1 God en - kel licht,
wiens aan-ge - zicht
zo blin-kend is van luis - ter,
ziet ons on - rein,
ziet hoe wij zijn
ver - val - len aan het duis - ter.

2 Der sterren pracht
is voor Hem nacht,
hoe hel zij schittren mogen;
en wij, bevlekt,
met schuld bedekt,
wat zijn wij in zijn ogen?

andere liederen 663

Agenda

Februari 2016

Kerkdiensten (zie achterkant)

• **Ma 1 feb**	Zon'shofgroep/20+	Rijpenhof	20.30 uur
• **Za 6 feb**	Singelkoor repetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Ma 8 feb**	020 11 Tieners	Singelkerk	18.00 uur
• **Di 9 feb**	Mennomaal: Picasso	Singelkerk	18.00 uur
• **Wo 10 feb**	Wake Schiphol; Aswoensdag	Schiphol	14.00 uur
• **Wo 10 feb**	Vredesgroep	Singelkerk	20.00 uur
• **Wo 10 feb**	Zon'shofgroep	Zon'shofje	20.00 uur
• **Za 13 feb**	Leerhuis: de eerste Christenen	Singelkerk	10.30 uur
• **Zo 14 feb**	Geboortedankzegging	Singelkerk	10.30 uur
• **Zo 14 feb**	Muziek& Meer-pad: Valentijns muziek	Meerpad	11.00 uur
• **Zo 14 feb**	Wake bij Justitieel Complex	Schiphol	14.00 uur
• **Ma 15 feb**	Elia in OT en NT	Singelkerk	15.00 uur
• **Za 20 feb**	Singelkoor repetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Wo 17 feb**	Bijbelkring o.l.v. Ewoud Roos	Singelkerk	14.30 uur
• **Wo 17 feb**	Rondom groep	Singelkerk	19.30-20.15 uur
• **Zo 21 feb**	Wake bij Justitieel Complex	Schiphol	14.00 uur
• **Do 18 feb**	Open kring Menno Simons	Menno Simonshuis	14.30 uur
• **Dio 23 feb**	Boekpresentatie Ter Linden	Singelkerk	20.00 uur
• **Do 25 feb**	Bijbelaars	Singelkerk	11.00 uur
• **Za 27 feb**	Singelkoor repetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Zo 28 feb**	Wake bij Just. Complex; EBG, DG, L.	Schiphol	14.00 uur

Houd ook de website van de gemeente in de gaten: www@vdga.nl

Kopij voor het volgende nummer vóór **10 februari 2016** sturen aan Mieke Krebber
Mail: m.krebber@chello.nl
Adres: Europaplein 89, 1078 GZ Amsterdam (telefoon 020-6731926).

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten of niet op te nemen.

Secretariaat en administratie
Singel 452
1017 AW Amsterdam
t kerk (020) 623 45 88
t secretariaat (020) 624 65 73
t boekhouding (020) 627 70 72
fax (020) 624 44 40
gironummer
NL11INGB0000141442 (VDGA)
website www.vdga.nl

COLOFON

idA, in dit Amsterdam
Maandblad voor geloof
en gemeenteleven van de
Doopsgezinde Gemeente
Amsterdam.
Redactie
Essemie van Dunné
Sjoukje Halbertsma
Helene Nauta-van Gelder
Tobias ter Reehorst
Andrea Wieffering
Mieke Krebber (eindredacteur)
Interviews: Dirk Visser

Vertegenwoordiger van de kerkenraad: Bart Admiraal

Ontwerp en realisatie
Ontwerpgroep Lâle, www.lale.nl
T (033) 462 46 93

Verzending idA via het secretariaat:
e-mail: secretaris@vdga.nl.

Amsterdam Centrum **Singelkerk** – Singel 452 – t (020) 623 45 88
Amsterdam Noord **Meerpad** – Meerpad 9 – t 06 53 77 06 01
Amsterdam Buitenveldert **Menno Simonshuis** – Noord-Hollandstraat 17a – t (020) 517 10 10

KERKDIENSTEN

	Singelkerk Centrum 10.30 uur	Meerpad Noord 10.15 uur	Menno Simonshuis Buitenveldert 10.00 uur
7 februari	**Ds E.C. Roos**	**E.M.L. van Dunné** *Kinderkerk en Tienertuin*	
14 februari **Geboortedank-zegging**	**Ds H. Leegte** *Kom-in-de-kring en Kinderkerk*		**Ds W. Epp**
21 februari	**Ds. H. Leegte**	**Ds E.C. Roos** *Kinderkerk*	
28 februari	**Ds E.C. Roos** *Kom-in-de-kring en Kinderkerk*		**M.H. van Hoogstraten**
6 maart	**Ds M.L. van Woerden***	**E.M.L. van Dunné** *Kinderkerk en Tienertuin*	

** Machteld van Woerden was van 2009 tot 2015 doopsgezind predikant te Baarn/Soest*

Collectebestemmingen in februari

De collecte in de blauwe/zwarte zak is altijd voor de eigen gemeente. **De collecte in de rode zak is voor:**

- **7 februari – Broederschapscollecte t.b.v. Inloophuis Almere**

Broederschapscollecte t.b.v. Inloophuis Almere
De missie van het Inloophuis is vanuit kerkelijke betrokkenheid present zijn in de Stedenwijk en een bijdrage leveren aan de verbetering van de leefbaarheid voor buurtgenoten en de andere inwoners van Almere.
Rekeningnummer: NL61RABO0321022203 St. Inloophuis Almere

- **14 februari – Voedselbank Amsterdam**

De Voedselbank Amsterdam (VBA) is in 2005 opgericht en heeft als doel direct voedselhulp te bieden aan mensen in armoede. Er is een aanzienlijke groep mensen die om diverse redenen niet of onvoldoende bereikt wordt door de reguliere hulp en aanklopt bij één van onze uitgiftepunten. Tijdelijkheid is altijd een sleutelwoord geweest voor de VBA.
Rekeningnummer: NL47INGB0004505309 Voedselbank Amsterdam

- **21 februari – Inloophuis Almere**

Zie 7 februari 2016.
Rekeningnummer: NL61RABO0321022203 St. Inloophuis Almere

- **28 februari – Diaconaal fonds t.b.v. DG Amsterdam**

Rekeningnummer: NL11INGB0000141442 VDGA, t.b.v. Diaconaal fonds

- **6 maart – Broederschapscollecte t.b.v. het landelijk jongeren-werk van het Doopsgezind Centrum voor Gemeenteopbouw**

Rekeningnummer: NL19ABNA0243493886 Algemene Doopsgezinde Sociëteit, Amsterdam, inzake jongerenwerk

Als u niet in de dienst aanwezig kon zijn en toch iets wilt bijdragen aan het project kunt u dat via het aangegeven bankrekeningnummer doen.